

ЩОДО СПОСОБІВ НАНЕСЕННЯ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ ОСОБАМ, ЯКІ ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Дем'янчук В. А.

*доктор юридичних наук, професор, академік
Академії адміністративно-правових наук України,
ректор*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Дерев'янко Н. З.

*старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Проводячи аналіз наукової літератури встановлено, що приходимо до висновку що всі способи нанесення тяжких тілесних ушкоджень умовно можна поділити на групи за різними критеріями: за формою діяння, за методом діяння, за методом впливу, за характером виду травматичного впливу [4, с. 53-62].

Так, за формою діяння вони поділяються на:

– заподіяння тілесного ушкодження шляхом дії, зокрема неналежної дії (наприклад, надавання медичної допомоги), прикладом таких дій варто згадати випадок у штрафних приміщеннях Полицької виправної колонії (№ 76) було виявлено засудженого К., який повідомив, що наприкінці 2015 року начальник установи разом з іншими працівниками нанесли йому тілесні ушкодження, внаслідок чого він отримав травму грудної клітки. У подальшому було встановлено, що після звернення К. до працівників медичної частини виправної колонії зазначена травма не була зафіксована в документації установи, а медична допомога вказаній особі не надавалася [5, с. 256].

– заподіяння тілесного ушкодження шляхом бездіяльності (ненадання допомоги взагалі), факт ненадання медичної допомоги виявлено під час здійснення провадження в Синельниківській виправній колонії (№ 94). Після отримання засудженим С. в зазначеній установі травми у вигляді відкритого перелому правої великогомілкової кістки в середній третині зі зміщенням, останньому впродовж 16 місяців не було надано необхідної медичної допомоги. Упродовж цього часу С. шість разів етапували до міжобласної лікарні при Дніпропетровській установі виконання покарань (№ 4), в умовах якої

неможливо було надати необхідного оперативного лікування. За даним фактом Уповноваженим з прав людини направлено листи до Міністерства юстиції України та прокуратури Дніпропетровської області для надання необхідної медичної допомоги [5, с. 271].

За методом діяння:

– заподіяння тілесних ушкоджень із використанням кліматичних умов, інших об'єктивних чинників (наприклад, хвороба потерпілого);

– заподіяння тілесних ушкоджень за допомогою застосування різноманітних засобів (предмети особистого користування – 17,5 %, виробничим інструментом – 26,0 %, заздалегідь підготовленими засобами (заточками) – 34,0 %, за допомогою термічних процесів (вогнем, паром) – 22,5 % т.ін.) [3, с. 96];

– заподіяння тілесних ушкоджень застосуванням лише фізичної сили (руками – 58,5 %, ногами – 22,0 %, головою іншими частинами тіла людини – 19,5 %) [3, с. 97];

За методом впливу:

– безпосередній вплив – спосіб із застосуванням фізичного, термічного або хімічного впливу безпосередньо на організм людини;

– опосередкований вплив – спосіб із застосуванням психічного насильства, що опосередковано заподіює тілесні ушкодження. Такі випадки в установах викання покарань не поодинокі. На потерпілу особу здійснюється вплив психологічного характеру, під тиском якого він самостійно вчиняє дію, яка спричиняє йому тілесні ушкодження (наприклад, примушування жертви порізати собі вени, стрибнути з другого поверху двоохарусного ліжка) [3, с. 97].

За характером виду травматичного впливу:

– удар, стискання, розтягування, розривання (відривання), щипання, скручування, ламання, штовхання, спричинення опіків, тобто катування потерпілого [2].

Якщо злочинець вчинює напад один, то до своєї майбутньої жертви він підходить під будь-яким простим приводом (попросити цигарку, або прикурити, спитати час і т.п.) після чого він несподівано нападає на жертву. В деяких випадках злочинець, з метою упередження можливого опору, підходить до жертви непомітно крадучись ззаду і чинить напад з метою оглушити жертву сильним ударом по голові, чи накидаючи на шию жертви петлю або брючний пояс з метою придушити її до непритомного стану [2]. Проте варто наголосити, що у випадках коли напад здійснюється групою осіб (48,5%), злочинці користуються своєю чисельністю і нахабством і зухвало розправляються з потерпілим.

За результатами нашого емпіричного дослідження, можемо констатувати що вибір способу злочину, знарядь і засобів його вчинення обумовлюється не тільки індивідуальними особливостями

злочинця, саме при плануванні нападу з метою заподіяти тілесні ушкодження особі яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, нападник вивчає і оцінює обстановку, з'ясовує і аналізує умови, які можуть сприяти або перешкоджати реалізації злочинного задуму. На наш погляд, навідь в установі відбування покарання умови, в яких перебуває об'єкт нападу рухомі у часі і просторі, нападник намагається визначити і обрати такий момент, коли вони будуть сприятливими для нападу. Нападник ретельно вивчає розпорядок дня потенційної жертви (коли знаходиться на самоті), які місця можуть забезпечити безперешкодне зближення і напад на жертву, а потім непомітно зникнення. Проте виникають випадки, коли злочинець не бажає очікувати формування сприятливих умов в процесі природного перебігу подій і вдається до їх підготовки особисто.

Література:

1. Батюк О.В. Теорія і практика криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, вчинених в пенітенціарних установах : монографія. Луцьк, 2014. 320 с.

2. Боровик А.В. Результати анонімного опитування засуджених осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі в УВП, щодо заподіяння їм тілесних ушкоджень чи катувань. Рівне. 2017. 12 с.

3. Боровик А.В. Аналіз способів заподіяння шкоди здоров'ю особи, яка відбуває покарання в установах виконання покарань. *Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 12–13 січня 2018 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2018. 140 с. С. 95-98.

4. Дмитрієв О.М. Розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень. *Бюлетень з обміну досвідом роботи*. Київ. 2007. № 168. С. 53-62.

5. Щорічна доповідь уповноваженого з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Права людини*: Київ. 2017. С. 627.